Peer Reviewed Refereed and
UGC Listed Journal
(Journal No. 47100)

ISSN 2279 - 0489
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

GENIUS

Volume - X, Issue - II
February - July - 2022
Marathi
Impact Factor / Indexing
2019 - 6.631
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

ISSN - 2279 - 0489
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
HALF YEARLY RESEARCH JOURNAL

GENIUS

Volume - X Issue - II February - July - 2022

MARATHI

Peer Reviewed Refereed and
UGC Listed Journal No. 47100

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.631
www.sjifactor.com

❖ EDITOR ❖
Asst. Prof. Vinay Shankarrao Hatole
M.Sc (Maths), M.B.A. (Mktg.), M.B.A. (H.R.),
M.Drama (Acting), M.Drama (Prod. & Dir.), M.Ed.

❖ PUBLISHED BY ❖

Ajanta Prakashan
Aurangabad. (M.S.)

VOLUME - X, ISSUE - II - FEBRUARY - JULY - 2022
GENIUS - ISSN 2279 - 0489 - IMPACT FACTOR - 6.631 (www.sjifactor.com)

CONTENTS OF MARATHI

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	घाशीराम कोतवाल नाटक आणि हिंसाचार **शेख असलम युनूस** **डॉ. अशोक जी. बंडगर**	१-६
२	सकल आनंद निर्देशांक आणि भारत **प्रा. डॉ. सुधाकर शिवाजी जाधव**	७-१३
३	भारतीय अर्थव्यवस्थेतील मूलभूत क्षेत्रीय बदल **प्रा. डॉ. राठोड नाथीराम लक्ष्मण**	१४-१८
४	हरित क्रांती स्वातंत्र्योत्तर भारताच्या विकासातील महत्वाचा टप्पा **प्रा. डॉ. प्रभाकर गणपत गावंड**	१९-२४
५	स्वातंत्र्योत्तर काळातील मराठी साहित्यावरील सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक व सामाजिक प्रवाहांचा प्रभाव **प्रा. डॉ. रविंद्र श्रीहरी सोमोशी**	२५-३२
६	भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यातील महिलांचे योगदान **डॉ. राजश्री प्रदीप कदम**	३३-३७
७	भारतीय ग्रामीण अर्थव्यवस्थेत पशुधनाचे योगदान आणि आव्हाने **महाजन संजय बाबुराव**	३८-४६
८	महाराष्ट्राची माजी मुख्यमंत्री - बॅरीस्टर ए.आर. अंतुले यांचे समाजिक कार्ये **डॉ. म्हात्रे सुभाष ल.**	४७-४९
९	भारतीय स्वातंत्र्य प्राप्तीची ७५ वर्षे व आर्थिक विकास आणि आव्हाने **प्रा. डॉ. मुरलीधर पंडीत गायकवाड**	५०-५५
१०	पुणे शहरातील ३० ते ४० वयोगटातील व्यायामपटूंच्या निरामयतेच्या अंगांचा अभ्यास **प्रा. नामदेव रावसाहेब बन्ने** **डॉ. चंद्रकांत बी. सातपुते**	५६-६१
११	स्वतंत्र्योतर भारतातील वस्तुसंग्रहालयाचा विकास **प्रा. डॉ. अंकुश मारूती सोहनी** **प्रा. श्रीकांत विक्रांत सिरसाठे**	६२-६५

CONTENTS OF MARATHI

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१२	भारत-पाकिस्तान सबंध आढावा **प्रा. तुळशीदास मोकल**	६६-७१
१३	राष्ट्रीय एकात्मता - एक आव्हान **सौ. व्ही. व्ही. चौगुले**	७२-७९
१४	ज्येष्ठ नागरिकांच्या वाढत्या समस्या व त्यावरील उपाय यांचा अभ्यास **डॉ. पराग वसंतराव पिंपळापुरे**	८०-८९
१५	महिला सबलीकरण **डॉ. सुरेश विठ्ठलराव पाथरकर**	९०-९५
१६	भारतीय सहकारी बँकिंग प्रणालीचा मागोवा **डॉ. श्रीकांत चांदोरकर**	९६-१०६
१७	माणगाव तालुक्यातील माध्यमिक शाळांमधील (इयत्ता ८वी ते १०वी) प्रयोगशाळेतील समस्यांचा शोध घेऊन त्यावर उपाययोजना सुचविणे **श्री. एकनाथ सूर्यभान डुकरे**	१०७-११३

VOLUME - X, ISSUE - II - FEBRUARY - JULY - 2022
GENIUS - ISSN 2279 - 0489 - IMPACT FACTOR - 6.631 (www.sjifactor.com)

१२. भारत-पाकिस्तान सबंध आढावा

प्रा. तुळशीदास मोकल
इतिहास विभाग प्रमुख, कोकण एज्युकेशन सोसायटीचे डॉ. चिंतामणराव देशमुख वाणिज्य व सौ. कुसुमताई ताम्हाणे कला महाविद्यालय, रोहा-रायगड.

प्रस्तावना

हिंदुस्थानाची फाळणी होवून भारत पाकिस्तान या दोन राष्ट्रांची निर्मिती झाली.या दोन्ही राष्ट्रांच्या निर्मिती पासून आजतगायत या दोन्ही राष्ट्रांचे सबंध वेगवेगळ्या कालखंडात कसे होते हे जाणून घेण्याच्या उद्देशानेच प्रस्तुत शोधनिबंध लिहिण्यात आला आहे.या शोध- निबंधात भारत-पाकिस्तान फळणीतून निर्माण झालेले प्रश्न निर्वासितांचे प्रश्न,नद्यांच्या पाणी वाटपातून निर्माण झालेले प्रश्न,काश्मीर वगळता भारत-पाकिस्तान पश्चिम व पूर्वेकडील सीमा प्रश्न,काश्मीर आक्रमण व विलीनीकरण, १९६५ चे भारत- पाकिस्तान युद्ध,१९७१ चे भारत-पाकिस्तान युद्ध,१९९९चे कारगिल युद्ध,मुंबईवरील दहशतवादी हल्ला सर्जिकल स्ट्राईक,आदी घटनाक्रमांच्या माध्यमातून भारत-पाकिस्तान सबंधाचा मागोवा घेण्यात आला आहे .

१. फाळणीतून निर्माण झालेले प्रश्न

हिंदुस्थानची फाळणी होवून भारत व पाकिस्तान अशी दोन राष्ट्र निर्माण झाली होती.मात्र या दोन राष्ट्रांच्या विभाजनामुळे अनेक समस्या निर्माण होवून उभय राष्ट्रांमध्ये संघर्षमय वातावरण निर्माण झाले होते.

अ. निर्वासितांचे प्रश्न

हिंदुस्थानची भारत-पाकिस्तान अशी फाळणी झाल्यानंतर भारतातील मुसलमानांचे भारतातून पाकिस्तानमध्ये स्थलांतर तर पाकिस्तानातील शिख व हिंदूंचे भारतात स्थलांतर सुरू झाले होते.या स्थलांतराची प्रक्रिया सुरू झाल्यानंतर स्थलांतरित लोकांच्या शेतजमिनी, इमारती, बँकेतील ठेवी,अलंकार मालमत्ता या बाबत तपासणी, खरेखोटपणा याची पडताळणी करणे अत्यंत कठीण काम होते.भारत सरकारने स्थलांतरित लोकांच्या नुकसानभरपाई साठी कायदा करून तसेच नुकसान भरपाई मंजूर करून हा प्रश्न निकाली लावला पुढे पाकिस्तानेही असाच निर्णय घेवून हा प्रश्न निकाली लावला.

ब. नद्यांच्या पाणी वाटपाचा प्रश्न

भारत व पाकिस्तान या दोन राष्ट्रांमध्ये सिंधू व तिच्या उपनद्यांच्या पाणी वाटपावरून प्रश्न निर्माण झाला होता.

रावी,बियास व सतलज या पूर्वेकडील नद्यांच्या पाण्याचा उपयोग भारताने करावा व पश्चिमेकडील सिंधू, झेलम व चिनाब नद्यांचे पाणी पाकिस्तानने वापरावे.या पाणी प्रश्नावर निर्णय घेण्याकरीत पंडित जवाहरलाल